

POPHOD

jugoslovenskih
nacionalistov

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI.

Ljubljana, dne 13. februarja 1937.

Št. 6.

Temelji krščanstva

Katoliški tisk propoveduje v zadnjem času na vse mogoče načine, da smo se oddaljili od temeljev krščanstva in da moreta prinesiti resnično zmago nad današnjim kaosom le temeljito prerodenje in duhovni prevrat od sebičnosti in sovraštva k pravičnosti in ljubezni, ker sta to edini dve sili, ki vežeta in spajata ne le poedince, marveč tudi družine in narode. Po mnenju katoliškega tiska je treba vzgojiti družbo, da se ne bo brezvoljno prepuščala temnim racionalnim silam nekega kolektivnega valjarja in zapadala omotičnim »masovnim pokretom«, ampak si bo črpala, svesta svoje človeške vrednosti, moč iz božje stvariteljne milosti in prave človeške svobode ter prepričala, da bi kazali politični in socialni tokovi strahotno bogopozabljenost in s tem v zvezi tudi razčlovečenje človeka, kar se dogaja danes.

Lepe besede, ki jih mora pozdraviti z veseljem vsak, ki se sploh zaveda, da je človek in kot tak nujno navezan na sožitje z drugimi ljudmi, pa vsled tega tudi ve, da se kot socialno bitje ne more in ne sme vzpenjati nad svoje tovariše ter zavzemati napram njim neko vzvišeno in zapovedujoče stališče. Lepe besede, ki pa žal ne najdejo praktičnega izraza v odgovorjajočih dejanjih. Že večkrat smo načeli vprašanje tkzv. katoliškega tiska, priobčili smo tudi že javno vprašanje na naše cerkvene kneze, kateri tisk smatrajo za katoliški, kateri tisk morajo torej obvezno čitati in podpirati vsi katoličani, pa seveda ni bilo odgovora. Pač, odgovoril je Slovenec na njemu lasten način, njegov odgovor smo priobčili v Pohodu ravno tako, kot priobčujemo najnovejši napad na nas v tej številki svojega glasila.

Če kdo, potem nudi ravno ta vrsta »katoliškega« tiska najboljši dokaz, da živimo resnično v času popolne zmede in da smo se resnično zelo daleč odstranili od temeljev krščanstva. Ne gre za to, kakšni smo mi, ki po mnenju katoliškega tiska nismo »katoliški«, gre le za vprašanje, kako se izraža in kako izživlja svoje tendence tisk, ki boče biti katoliški za vsako ceno, je bil pod to značko ustvarjen in od te značke tudi živi. Morda se nam bo hotelo očitati, da posegamo v politiko, da se izražamo proti današnjemu režimu in Bog ve še kaj. To nas ne plaši, zavijanj svojih besed s strani neprijateljev iz Kopitarjeve ulice smo navajeni. Radi jasnosti pa izjavljamo, da so ta naša izvajanja popolnoma nepolitična in da imajo le ta namen, pokazati lepe besede tkzv. katoliškega tiska v pravi luči.

Prevrat od sebičnosti k pravičnosti, od sovraštva k ljubezni! Potreben bil tak prevrat, kajti kdor čita Slovenca in še nekatere druge predstavnike »katoliškega« tiska, ta bo našel prav v vsaki številki izbruhe sovraštva proti vsem onim katoliškim vernikom, ki ne trobijo v njihov rog. Psovke padajo na levo in desno, osebna čast posameznikov je le še cunj v rokah posameznih pisnov, ni je stvar, kateri bi ti ljudje ne pripisovali slabih namenov in lastnosti, če ni v njihovih rokah. Lahko si veren katoličan in izpolnjuješ vse zapovedi katoliške vere, lahko si pošten in idealen, vse to nič ne pomaga. Naenkrat si opljuvan, naenkrat si največji podlež in lopov, to pa samo zato, ker ne pripadaš miselnosti, ki jo ravno takrat zastopa ta »katoliški« tisk. Nasprotno pa lahko pijančuejš in preštevjuješ, zbijajš najbolj ostudne šale in ogabnosti, pa si kljub temu vzoren in posnemanja vreden katoliški mož, če živiš in deluješ v družbi gospodov, ki so merodajni za pisanje te vrste »katoliškega« tiska.

To je resnično razčlovečenje človeka, ki je tem strašnejše, ker se vrši pred tisoči in tisoči onih čitalcev takih listov, ki v svoji globoki vernosti verjamejo vse, kar je v njih natiskano, pa nimajo niti možnosti, da bi se prepričali o resnici. To je resnično razčlovečenje, ki je tem hušje, ker se vrši pod firmo katolicizma, ki je celo nam »nekatoliškim« ljudem toliko sveta, da je ne vlačimo nikdar v vsakdanje borbe, marveč jo puščamo ob strani, da je ne zamažejo medsebojni obračuni v našem tisku. To je pa tudi »kolektivni valjar«, ki ga gonijo čisto nekatoliške, zgolj dnevnopolitične in partijske tendence kot »masovni pokret« sovraštva in sebičnosti. Kje ostane potem prava človeška svoboda?

Kaj je prav za prav svoboda? Hoče jo imeti vsak, toda drugemu je ne privoščiti. Čim

Vrnitev in izpreobrnitev gospoda Gida

Včasih se zgodi, da na našem obmejnem kolodvoru v Mariboru izstopi ubožna delavska družina, ki je pripeljala s seboj poleg otrok komaj par cunj in kuhinjskih posod. Obmejni organi imajo z njo mnogo dela. Začne se zasliševanje, vpisovanje, razgledovanje itd. — a vse skupaj je prav enostavna zadeva: Vrnil se je naš človek, ruski ujetnik, kakor zakasnela ptica, iz daljnih krajev rdečega carstva, ki ga nekateri že vsa leta po vojni proglašajo kot raj za delavno ljudstvo. Iz tistega kraja prihaja torej ta uboga delavska družina. In začne se izpraševanje. Delavec pripoveduje kakor ve in zna. Že njegova zunanost priča, da je prišel iz krajev, kjer delavec ni gospod. Utrujen je on in vsi njegovi od dolgega potovanja in vsega, kar so doživeli na brezkončni vožnji — a tudi domovina jih ne sprejema s kako posebno ljubeznijo. Že njihov prihod priča, da tam, kjer so bili, ni dobro, in pripovedujejo, kako težko so se rešili preko meje. In da jih je tam še mnogo, ki bi radi prišli domov. O vseh teh potnikih in njihovih izjavah čitamo po večkrat na leto in vendar — vse to ne smatramo za nič posebnega. Mislimo si, da si ta človek pač ni znal pomagati in zato se mu je tako slabo godilo. Oni, ki prisegajo na sovjetsko Rusijo in njeno bodočnost, si mislijo, da ta ubogi delavec pač ni znal ceniti, kar so novi gospodarji Rusije že ustvarili za bodočnost človeštva — zato njegove izjave nimajo nikake vrednosti. V Rusiji je 150 milijonov ljudi in gotovo je med njimi vsaj toliko zadovoljnih kot nezadovoljnih. Najbrže ta zakasneli vojni ujetnik nima nikake proletarske zavesti, zato tako govori. Ne ve, da je treba žrtve za bodočo srečo človeštva. Ko bi bil zaveden proletarec, bi ostal tam. Sicer pa, če bi povedal o Rusiji kaj dobrega, bi to ne le ne prišlo v javnost, ampak bi še on skusil kaj neprijetnega. Morda bi ga celo poslali nazaj. Tako je torej, kadar govore o sedanji Rusiji oni, ki jo najbolj poznajo, oni, ki so prizadevi, oni, ki nimajo vzroka, da bi lagali. Eni sprejemajo njih izjave kot senzacije za časopise, drugi kot pritožbe človeka, ki ni znal najti sreče tam, kjer je. In ubogi brezdomec se vrača. Dasi je živa priča tega, kar se godi tam, od koder je prišel, ne prepriča nikogar, Saj je navaden delavec.

Pa pride v Rusijo n. pr. Francoz, velik gospod, pisatelj, ki ne zna rusko, živi tam pol leta in se vrne — razočaran. Bil je namreč tkzv. salonski komunist — kakršnih je danes povsod mnogo, to so tisti, ki žive nobel v razkošnih stanovanjih, brez skrbi, ob dobri jedi in pijači, — (ki si je pa ne služijo z delom svojih rok!) — in se navdušujejo za proletarijat in njegove pravice, zahtevajo prevrat človeške družbe, ker se jim zdi to nekaj zanimivega (saj če pride zares, mislijo, da bodo sloneli na oknu in gledali, kako drugi preli-vajo človeško kri!) in se sploh zavedajo, da so ljudje po modi, ker je boljše v najširšem smislu besede zdaj moda sveta. Tak salonski komunist pride torej v Rusijo in se vrne razočaran, ker tam ni nikjer tistega rajskega življenja, o kakršnem je sanjal, ko je sedel v svilenih pantoflih pri gorki peči v svoji razkošno opremljeni sobi in se prijetno

spregovoriš besedo, ki temu ali onemu ni všeč, čim izraziš naziranje, ki se ne krije z naziranjem tega ali onega, že jo dobiš po glavi. V tem prvaci danes ravno oni tisk, ki se tako krčevito prišteva med katoliškega, na vse kriplje propoveduje svobodo na eni strani, na drugi strani po kliče po sodišču za zaščito države in po strožji cenzuri, seveda ne za sebe, marveč za nasprotnike.

Naj torej gospodje pri takem »katoliškem« tisku napravijo najprej red doma. Preskrbe naj, da se bo tudi ta del »katoliškega« tiska držal temeljev krščanstva, zlasti pa osnovnega nauka tega krščanstva, ki se glasi: »Ljubi svojega bližnjega kot samega sebe,« pa tudi onega drugega, ki prepoveduje celo vračanje dobljenih klobut, zapoveduje torej mirno prenašanje krivic brez vsake, zlasti surove reakcije. Dokler se to ne zgodi, tako dolgo odklanjamo mi »nekatoliški« ljudje vsak pouk s strani te vrste »katoliškega« tiska, tako dolgo temu tisku ne bomo priznali kvalitete res katoliškega tiska.

zavedal, da njegovo ime v javnosti že zato nekaj pomeni, ker je kljub svojemu gospodskemu življenju komunist in to celo javno priznava, kar smatra publika seveda za veliko ljubezen do človeštva in skrajno nesebično požrtvovalnost. Kajti priznavati komunizem se pravi res žrtvovati se za one milijone nesrečnih in trpečih in, če bi prišlo do tega, bi ta salonski vsegasitež, ki mu ničesar ne manjka, vse skupaj razdal tem milijonom in šel z njimi vred na cesto služiti kruha. Tako gledajo nanj oni, ki čitajo njegove spise, in njegovo ime je slavno...

Ako bi hoteli biti pravični, bi lahko izvajali ime Gide iz Zida in bi rekli, da je ta francoski Žid napravil reklamo s tem, da je koketiral s komunizmom, ker pozna današnjo publiko in mu je to neslo. Potem je šel za šest mesecev v Rusijo in, ker tam marsikaj ni bilo tako, kakor si je to predstavljal v svojem pariškem stanovanju (saj je vedel, da ni, pa se je delal, kakor da veruje), se je vrnil domov in napisal knjigo, ki je doživela baš zato, ker jo je napisal on in v njej razložil svetu svoje razočaranje — 150 izdaj — kar mu je torej spet — neslo. Pri Židu pa je »kšeft« vedno glavna stvar. Toda mi vemo, da je Gide, vključ svojem sumljivemu imenu resen umetnik, iskatelj resnice in pravice. Njegova vera v komunizem in v Rusijo izvira baje iz obupa, ker nikjer na svetu ni našel boljše rešitve za človeštvo. Skratka: Gide ni koketiral s komunizmom, ampak ga je sprejel za svoje umetniško in življenjsko vero in, dasi ga je to delalo v očeh tkzv. boljše družbe gotovo še bolj zanimivega, se vendar ne more trditi, da njegova literarna slava izhaja samo od tod. Ako bi bilo namreč to, s čimer je g. Gide zadnji čas presenetil Evropo navadna židovska spekulacija, bi bilo pač najbolje, da bi opravili z njim tako, kot se spodobi s »predrznim Židom«, da bi mu jih namreč priložili par gorkih od vsake strani in bila bi zadeva v redu. Toda stvar je resna: Gide je bil komunist iz prepričanja in tudi svojo izpoved je napisal le, ker je čutil, da mora povedati resnico, čeprav bi trpel pri tem tisti njegov svetovni umetniški renomé, ki si ga je pridobil s tem, da je pred vsem svetom priznaval komunizem kot rešitev človeštva in ruski boljše vize kot prvi resen poskus bodoče srečno in pravilno urejene človeške družbe.

In glejte, ko je bil ta gospod, ki ne zna rusko in je bil samo pol leta v Rusiji — smo

mu verjeli. Slovenskemu delavcu-trpinu, ki je pobegnil iz sovjetskega raja, nismo verjeli, francoskemu gospodu — pisatelju — smo verjeli. Taki smo Slovani. Rekel bi, da smo res hlapčevske nature in robske duše, da drugim bolj verjameмо nego sami sebi. Zanimanje, ki ga je vzbudila Gidova knjiga tudi v slovanskem svetu, je dokaz, kako malo zapupamo sami sebi. Da je bila ob sedanjem času Gidova izpoved velika senzacija za Francijo in drugi kulturni svet, je razumljivo, da smo se mi tako navduševali zanj, je samo posledica naše odvisnosti od tujine. Kajti nam ni povedal Gide nič novega. Vse to so nam povedali že naši ljudje. Seveda baš zato, ker so bili »naši«, jim, ali nismo verjeli, ali pa smo smatrali njih izpovedi za brezpomembne. Zdj pa, ko je isto povedal pariški Gide, je bilo vse kakor deviško razodetje. Založbe so hitele pisati v Pariz, koliko stane honorar za prevod. In nekaj dni po originalu, so že slovanske založbe oznanjale prevod senzacionalnega »povratka iz USSRe« gospoda Gida. Precej denarja bomo plačevali za resnico, ki smo jo slišali že tolikokrat. Toda ta resnica — tako pravimo — je avtentična, ker jo je napisal gospod Gide. Ne vemo, koliko se bo izpreobrnilo onih, ki so verovali v to resnico prav tako kot gospod Gide. Najbrže malo, kajti njih vera je trdna in je tudi razočaranje g. Gida ne omaje. Kot Slovani bi rekli, da imajo prav, kajti res ni treba, da bi morali nekaj verjeti samo zato, ker je to napisal Francoz. Vendar ne podeenjujemo izpreobrnitve gospoda Gida, ker vemo, da ravno salonski komunist — prav tako kakor salonske dame — radi ravnajo svoje mode po svetovnih vzornikih (in tako papirnato prepričanje je le prerado ustvarjeno na kakih tujih modelih!). Če bo Gidova knjiga — poleg drugih dogodkov, ki jih doživlja sodobna Rusija — ugodno vplivala na one, ki so bili v svoji veri pripravljeni žrtvovati se za tujo židovsko agitacijo, bomo tudi s tem uspehom zadovoljni, čeprav bi bilo nam ljubše, da bi tudi v tem slučaju ne bilo treba tujih vplivov, ko imamo doma dovolj zgledov, ki so vsaj tako prepričevalni kakor Gidovo priznanje. Resnica se odkriva. Tam izza rdeče črte se dviga sfiga, ki kaže čimdalje bolj svoj pravi obraz. Še se poznajo okoli nje sledovi prelite ruske krvi... a za njo pokajo mitraljeze... V krvi se valja ruski Žid, ki je že 18 let obvladal rusko dušo. Zdj se zdi, da se nekaj budi. Človek. Svoboden človek. Tisti človek, ki ni smel svobodno misliti, odkar so mu prinesli svobodo — komunisti. Ti dogodki samo potrjujejo, kar so tolikrat pravili vračajoči se potniki na mariborski postaji ali — bolj nobel za salon komuniste: kar priča vrnitev — izpreobrnjenega gospoda Gida.

Številke, ki dajo misliti

Pred dnevi so prinesli naši listi sledeče poročilo v svojih gospodarskih rubrikah:

Nadaljnje naraščanje dobičkov rudnika v Trepči

Lani smo ob koncu leta zabeležili, da je družba Trepča Mines Ltd., ki eksploatira rudnike svinčeno-cinkove rude v Trepči, v letu 1935-36 dosegla že čisti dobiček v višini skoro 100 milijonov Din, kar predstavlja 38 % vlozene delniške glavnice. Bilanca izkazuje namreč za leto 1935-36 402.200 funtov čistega dobička nasproti 307.500 v letu 1934-35 in 161 tisoč v letu 1933-34. Spričo najnovejšega rapidnega dviganja cen na svetovnem trgu kovin pa je pričakovati, da se bo ta dobiček še nadalje znatno dvignil. Predvideno povečanje dobička in dividende je povzročilo, da se je tečaj delnic te družbe na londonski in pariški borzi v skoku nadalje dvignil. Na londonski borzi so delnice Trepče te dni dosegle tečaj 33 šilingov, in sicer za delnico v nominalni vrednosti komaj 5 šilingov. Še lani v začetku novembra se je tečaj gibal na višini okrog 20 šilingov. Vrednost teh delnic se torej danes ocenjuje s 60 % nominalne vrednosti. Ni izključeno, da se bo dobiček Trepče v letu 1936-1937 dvignil za kakih 150 ali 180 milijonov dinarjev, kajti cena cinku, ki je znašala v začetku leta 1935 na londonski borzi komaj 12 funtov za tono in se je tudi lani gibal le na višini 13 do 16 funtov, se je sredi januarja že povzpela na 23 funtov. Še občutnejši pa je dvig cen svinču. Ta je notiral v začetku

leta 1935. nekaj nad 10 funtov, lani se je gibal sredi leta na višini okrog 16 funtov, sedaj pa se je povzpela na 28 funtov.

Rudnik Trepče nam je znan posebno zato, ker smo čitali, da nekaj kilometrov okoli njegove nobena rastlina ne uspeva, ker dim in škodljivi plini uničujejo zelenje, tako, da izgleda vsa pokrajina kakor ožgana. Zamrlo je vse bitje: trava, žito, vse življenje je mrtvo in ubogi narod gara za nekaj dinarjev na dan v rudniku. Za njegove pritožbe, da rudnik uničuje vso pokrajino, ni razumevanja. Tolažijo ga, da nam tuji nosijo denar...

Naš pokret

SREDIŠNJI ODBOR
NARODNE ODBRANE V BEOGRADU

je potrdil novoizvoljene uprave naslednjih naših krajevskih organizacij:

Zagorje:

Upravni odbor: Preds.: Fincinger Ognjeslav, kov. mojster; podpreds.: Murovič Vinko, rud. nam.; tajnik: Kušar Sava, priv. uradnik; blagajnik: Savišek Franc, rudar; odborniki: Fink Vekoslav, rudar, Golob Franc, zobotehnik, Klun Franc, učitelj, Knez Robert, rudar, Mrnuh Polde, trgovec.

Nadzorni odbor: Preds.: Birolla Gvidon, ind.; pregl.: Drnovšek Anton, vpk.; delov.: Prosenec Ivan, rudn. nameščeneec; člana: Bazelj Alojz, obrtnik, Kušar Matko, trg. nameščeneec.

Politični pregled

Ljubljana, 11. februarja 1937.

Skrivnostna megla, ki je sprva obdajala sestaneke v Brežicah, se polagoma dviga. Čedalje bolj jasno postaja, da je bil sestanek zgolj informativnega značaja, česar ne tajijo niti na strani JRZ, ki je dala pobudo, v katere krogih pa slej ko prej priznavajo nujnost sporazuma. Dovolj jasno je o tem sestanku poročil g. dr. Maček, če ne direktno, pa po svojem listu »Hrvatskem dnevniku«, navsezadnje so njega praktično stran popolnoma razsvetlili zadnji govori dr. Mačkovih prvakov v hrvatskem podeželju. Tako je ta sestanek, ki je vzbudil ogromno zanimanje, ostal le spomin na sedanji čas, ko vsakdo išče svojih poti.

Tudi v slovenskem časopisju je bilo o tem dogodku mnogo govora. Ugibanja, ki so se nizala posebno v listih JRZ, so se izkazala kot ne baš utemeljena, se pa kljub temu še danes ponavljajo, kar dovolj jasno pričča, kako potrebo čutijo slovenski krogi za sporazumom z dr. Mačkom. Kaj jih k temu vodi, ali bojazen za event. izgubljenimi pozicijami, ali iskrena čustva napram bratom Hrvatom, ali neko višje politično spoznanje, o tem se danes žal ne da javno razpravljati. Da pa bo bržkone bojazen tisto, kar narekuje »Domoljub« pisanje o sporazumu med JRZ in dr. Mačkom, to je za poznavalca prilik v našem podeželju popolnoma jasno.

Medtem ko so se vse politične skupine pri nas že nekako formirale, bodisi po velikih pridobitvah ali pa izgubah, se tista grupa, ki se prišteva k dr. Mačkovemu pokretu na Slovenskem še vedno ni znašla. Kot znano, so imeli nalogo organizirati dr. Mačkov pokret v Dravski banovini dr. Kulovec, dr. Lončar in prijatelji, potem, ko je poslanec dr. Dobovišek padel v Zagrebu v nemilost. Kako je ta skupina izvedla organizacijo, ni težko uganiti, ko se ve, da je bil dr. Kulovec enkrat terribilno biče SDS, dr. Lončar pa šef propadle socialno-demokratske stranke. Razumljivo je torej, da so se po poldrugoletnem čakaniu v Zagrebu naveličali del dveh svojih zaupnikov in so s svojimi lastnimi ljudmi pričeli izvajati organizacijo po naši banovini. Pri tem pa jih je vodila še ena misel, namreč previdnost in bojazen pred tem, da bi se v njihove vrste vrinili levičarski elementi, ki bi se jih potem silno težko ali pa sploh ne mogli iznebiti in bi doživljali sedaj isto, kar doživlja dr. Maček v Zagrebu, da vsi govorijo za dr. Mačka, vsi so njegovi prijatelji in vsi ga smatrajo za svojega vodjo, pa naj si bodo levičarji ali pa desničarji.

Se ena skupina, ki se tudi prišteva k združenju opoziciji, a trenutno ne pomeni v podeželju prav ničesar, v mestu pa nič več, to je skupina, ki se druži okoli listi »Slovenska beseda«. Idejna voditeljica te grupe sta bivši ljubljanski župan dr. Dinko Puc in ljubljanski odvetnik dr. Korun. Iz prvih dveh števil »Slovenske besede« se da razbrati doslej samo to, da je ta skupina za demokracijo in vse take lepe stvari, ki se v opoziciji prav priležejo, čeprav ne moremo trditi, da bi bili

ljudje od »Slovenske besede«, ko so to mogli, v praksi pokazati take lepe lastnosti. Naj bo kakorkoli, vse ima videz, da je stvar preračunana na občinske volitve, ki jih je napovedal minister dr. Cvetković za letošnje pomlad, ime lista in konzorcija je pa stvar konjunkturre in osebnega okusa.

Prvi plod jugoslovenske politične blaginje

Pod tem naslovom poroča »Osservatore Romano« od 31. januarja o prilikah v Jugoslaviji. List trdi, da je dr. Maček interveniral pri oblasteh, naj bodo napravni ing. Košutiću, ki se vrača v domovino, obzirni. »Samouprava«, glasilo JRZ povdarja, da »Osservatore Romano« piše v svojih poročilih iz Jugoslavije, da je vlada Stojadinovića uvedla režim demokracije, kar je v ogromni meri doprineslo, da je napetost popustila in da so se prilike normalizirale.

Posebna dalmatinska ideologija

Za slovenskimi, hrvatskimi, srbskimi, vojvodinskimi, makedonskimi in črnogorskimi separatisti smo dobili sedaj še novo mano. To so dalmatinski rodoljubi, ki mislijo, da ne bodo zveličani, če se ne oprimejo misli avtonomne Dalmacije. Ze v šestdesetih letih prejšnjega stoletja se je pojavil v Dalmaciji list

Še k povzdigi kmetskega gospodarstva

Dopis v Vašem listu št. 3 od 23. m. m. je našel med nami, posebno pa med kmeti popolno odobravanje. Zameril pa se je mesarjem, klobasičarjem in prekajevalcem. To pa deloma upravičeno, ker je bil v dopisu izračunan samo kosmati dohodek od posameznega živinčeta. Ako upoštevamo pretirano obdajanje teh obrtnikov, njihove javne dajatve in pa režijske stroške, pridemo do zaključka, da je tudi mesarska obrt pri današnjih razmerah ravno tako v težkem položaju kakor brez izjeme vsi drugi obrtniki naše doline. Nikakor ni pretirano ako »zasluži« mesar pri volu 1000 Din ali pa pri kravi 300 Din. Naši mesarji koljejo kakor mi je znano največ po dva živinčeta na teden in bi to pomenilo približno 1.800 Din tedenskega zaslužka. Iz tega pa morajo mesarji vzdrževati predpisane brezhibne prostore, enega pomočnika in najmanj enega vajenca, nositi ogromne davke in javne dajatve, razen tega pa še ves stanovski riziko. Upoštevajoč vse gornje činjenice ostane koncem konce le bore malo čistega zaslužka oziroma za mesarjev trud in obrestovanje denarja. Najboljši znak uspevanja te vrste obrta pri nas je, da so se ponovno poskušala odpreti še druga obratovališča te vr-

»Zemljake«, ki je propagiral take ideje. Da je sedaj to gibanje zelo napoti Mačkovemu pokretu, je razumljivo, ker se s tem kreše »hrvatska sloga«. Proti temu gibanju nastopa tudi »Nova Rječ«, glasilo SDK, ki pa ima vendar tudi širše poglede glede hrvatskega vprašanja in sploh jugoslovenstva kot Mačkova bližnja okolica.

Prav smo imeli

Ko smo tako, mimogrede trdili, da podlega »Slovenija« paralizi. V 5. številki je imela sicer svetle trenutke, a 5. februarja nas je zopet počastila s svojimi opazkami. Pa kot vedno, se revica tudi to pot samo ponavlja in govori v slepo. Očividno jo mrzlica hudo trese. Edina stvar, ki bi jo znala skupaj z njenimi šefi rešiti pred sigurnim polomom, bi bil gentlemenški sporazum. Mi bi ji ta sporazum od vsega srca privoščili, ker bi bilo vendar dobro, če bi »Slovenija«, mesto da hvali in anonisira različne programe, tudi sama pokazala, kaj zna. Pa se bojimo, da ji sreča ne bo mila ne s sporazumom in ne s programi. In kaj bo takrat? Slutimo, da bo »Slovenija« prenovljena in iz pogorišča bo vstal ptič feniks — program Koseskega ali pa njegovega starega očeta. Le s časom naprej!

Slovenec in Franko...

»Slovenec« je v naši banovini predstavnik današnjega režima. Vlada dr. Stojadinovića priznava popolnoma pravilno vedno še »vlado rdečih« kot zakonito predstavništvo španske republike ter je tudi le poslanik te rdeče vlade akreditiran v Beogradu. Kako to, da se »Slovenec« v tem oziru ne strinja z vlado?

ste in je moralo obratovanje že v najkrajšem času zopet ustaviti.

Dober odnos med kmetom, obrtnikom in uporabnikom ovirajo slej ko prej velika davčna in javna bremena, katera povzročajo domnevo prevelikih zaslužkov in s tem medsebojno nezaupanje. Naše stremljenje naj gre za tem, da naj se ne odreka nobenemu poštenemu obrtniku poštenega zaslužka, kajti le ako bo imel delavec, obrtnik in nameščene svoje primerne dohodke, bo mogel s svojo uporabo podpreti tudi kmeta, kateri je pa take podpore od vseh najbolj potreben. Zdravo ho gospodarstvo v naši dolini še le tedaj, ko homo v stanju kmetu ponuditi toliko, da ne bo nosil svojih žuljavih dohodkov pred poštino linico na položnico št. 10030, temveč, da mu bo ostalo tudi še kaj za tukajšnje obrtnike, predvsem pa seveda za sol in petrolej in najpotrebnejše kar mu nudi naš solidni obrtnik.

Jaz za sebe pa pravim, da sem rojen pod slabo zvezdo, kajti ako bi mi bil kedó v stanju vrniti mojo mladost, bi hotel postati učitelj, to pa zaradi tega, da bi lažje utegnil temeljito proučiti kmetski in mesarski stan.

Falt

Tudi sv. Stolica v Rimu priznava še vedno vlado rdečih, ker — tako piše list nadškofa dr. Šarića — i kanonsko i naravno pravo, ki sta merodajni za cerkveno politiko, zahtevata za priznanje inozemskih vlad že urejeno stanje in zagotovljeno oblast državne vlade, ki naj bi se akreditirala pri sv. Stolici. Ker je »Slovenec« po lastnem povdarjanju katoliški list, naj tudi v tem oziru pojami, zakaj hodi druga pota kot jih hodi vsaj oficijelno sv. Stolica.

Revolucija v Rusiji — posebna izdaja — Slovenski dom

Ljubljana je bila 5. II. t. l. polna tega kričanja. Slovenski dom je dokazal svojo visoko trgovsko spretnost in s tem je ruska revolucija dosegla svoj namen. Rdeča vojska se je vrnila v svoje vojašnice, Vorošilov pa se je žel poklonit Stalinu, dokler ne bo treba zopet kake posebne izdaje.

Književnost

Onima koji dolaze

Z izdatno materijelno pomočjo in ob sodelovanju javnosti, predvsem pa po prizadevanju zagrebškega univerzitetnega profesorja dr. Laze Popovića, se je pred par leti zbrala skupina mladih akademikov, ki so spoznali, da mora polnovreden človek poznati ne le delo, ki mu ga nalaga njegov poklic, marveč tudi fizično delo, že zato, da bo znal ceniti trpljenje tistega, po katerega hrbtu se vzpenja večina politikov, da ga ob prvi priliki zataji in zavrže. Skupina, ki je osnovala svojo takozvano radno četo, je pričela gojiti kult dela, da bi pokazala svojim sovotnikom, da fizično delo ni sramota kot to mislijo mnogi intelektualci, marveč častno opravilo, ne le za tistega, ki od tega dela živi, temveč mogoče še bolj za duševnega delavca, ki s tem, da vzame v svojo roko lopato, ne pokaže le sposobnost za življenje, marveč tudi svoj demokratski odnos do proletarijata.

V poletju l. 1936 je bila radna četa na delu v Hercegovini. Sezidali so tam nekaj vodnjakov in drugih sličnih zgradb. Svoje doživljaje so pa opisali v knjižici, ki je izšla pod naslovom »Onima koji dolaze« in ki je pisana v prijetnem kramljavačem slogu s prav okusnimi ilustracijami. Prav bi bilo, da bi se s to knjižico predvsem pa z delom radne čete spoznali oni naši fantje, ki že zdaj kujejo svoje načrte za počitnice in mogoče ne vedo, da lahko svoj počitniški odmor uporabijo za koristno delo, ki jim bo, vestno opravljeno, le v čast.

Priporočamo knjižico vsakomur, spoznajte stremjenja one akademske mladine, ki smatra, da je delo njen ponos. Knjigo prodaja uredništvo akademске lista »Naša misel«.

—nl

Poravnajte naročnino! Poštni ček. rač. 16.160

V pesmi so tudi naslednji stihii:

»Vidiš, jedna kći hrabrena
(Serbija se ona zove),
Premd od sviju ostavljena
S sebe svrže već okove...»

Ipak cile razdružene
Ne mogahu k svrsi doći,
Nu dostići ju sjedinjene
U ljubavi sad će moći...»

Što ti ote nebrojeni
Broj dušmana, sve to će ti
Srb i Hrvat sjedinjeni
Vjeruj natrag još donjeti.

I starom će slavom ime
Opet sinut Ilirije...»

Zato stresi pepeo s glave,
Ilirijo, i nad grobom
Nekadašnje tvoje slave,
Ne plači više, Bog je s tobom!«

Bilo je čisto razumljivo, da se ta pesem knezu Milošu kljub njeni lepoti in pomenu ni mogla dopasti. On je kmalu potem odšel iz svoje domovine. Toda čeprav je ta zgodovinska slučajnost vplivala na to, da je knez Miloš hladno in z nejevoljo sprejemal stih pesnikov Ilircev (med temi tudi stih grofa Draškovića »Vreme rani al i leći«, objavljene v »Danici ilirskoj«), je bil ilirskemu pokretu vendar naklonjen in ko so v Zagrebu 1842. leta ustanovljali »Matico ilirsko«, je med prvimi prispel tudi doprinos kneza Miloša, ki se je tedaj nahajal v emigraciji, v iznosu 100 zlatnikov.

Po »Narodni Odranici«

ILIRI v Srbiji kneza Miloša

»Ilirijo, Bog je s tobom!«

Zanimiva slučajnost je v naši zgodovini: Knez Miloš ni mogel biti v dobi svoje prve vladavine navdušen nad ilirskimi pesniki in prvaki. Bili so to Antun Mihanović, za njim pa še Dimitrije Demetar in profesor Janko Drašković.

V dneh največjega razmaha ilirskega pokreta, ko so se pojavile Gajeve »Novine hrvatske« in »Danica«, je imel knez Miloš v svoji državi mnoge težkoče. Januarja 1835 — Miletina buna. Februarja istega leta težave s sretenskim ustavom. Potem je prišel odhod v Carigrad in tako je celo to leto bila kneževa akcija in pozornost usmerjena na povsem druge stvari. Toda, knez Miloš je bil »edini knez našega ilirskega plemena«.

Zgodilo se je, da je bil prvi konzul v prerojeni Srbiji Ilirec Antun Mihanović, pesnik »Lepe naše domovine«. Mihanović je prišel v Beograd s tremi akreditivi. S sultanovim beratom, s pismom Velikega vezirja in s pismom avstrijskega kneza in kancelarja Metternicha. Avstrijskega konzula je sprejel knez Miloš zelo svečano v topčiderskem konaku. Ob tej priliki je zaprosil Mihanovića kneza, naj mu dovoli, da mu iskreno pove:

»Hrvat sem in radostim se ter sem ponosen nato, da sem postavljen za prvega cesarskega konzula k temu hrabremu narodu in v to slavno deželo, katere kri, jezik in slava so meni sorodni in da sem konzul pri edinem knezu našega ilirskemu plemena.«

Ta prvi diplomatski stik kneza Miloša s predstavnikom tuje države v Beogradu, je imel v osebnosti konzula nove pogoje, da bo iskren, toda vsi ti pogoji so bili malenkostni spričo dejstva, da je kneževa politika bila v tem času usmerjena v čisto drugo stran.

Ko je Mihanović prišel v Beograd, so prešla že tri leta, kar se je knez Miloš popolnoma razočaral v prijateljstvu do petrogradskega in dunajskega dvora in je zato iskal nove prijatelje med Francozi in Angleži. In niti polno leto po prihodu prvega avstrijskega konzula je prišel potem v Beograd tudi prvi angleški konzul. Ta je s pažnjo, razpoloženjem in naklonjenostjo kneza Miloša, kakor tudi s svojimi reprezentativnimi sposobnostmi potisnil avstrijskega konzula v senco. In še en paradoks se je pojavil: Mihanović je bil zelo blizu domu kneževega brata, Gospodara Jevrema, kot da bi bil pri njem akreditiran... Mihanovićevo prijateljstvo z Jevremom je še bolj zaostrolo napete odnose med njim in knezom Milošem. Kajti Jevrem je bil v tem času na strani narodnih prvakov, Miloševih nasprotnikov.

Mihanovićevo prijateljstvo do družine Gospodara Jevrema so smatrali sodobniki kot posebno prijateljsko. Mihanovića je jezila celo vsaka nekorektnost s strani kneza Miloša napram njegovemu bratu. Tako nam je tudi Jovan Hadžić (Miloš Svetič) književnik, pesnik in pravnik ohranil v »dodatkih k spomenikom mojega dnevnika«:

»V času, ko je knez Miloš prispel v začetku januarja 1838 v Beograd, je izdal Tirol, ki je v hiši G. Jevrema skupno s soprogo učil otroke »Uranio«, zabavnik za l. 1838, kjer sem tudi jaz nekaj prispeval. Tirol je bržkone z namenom, da bi se prikupil, ustavljal v isti zabavnik nekoliko slik, ki so predstavljale hčerko G. Jevrema. Vsaki tej slik je bila dodana pesmica, ki jo je spretno spesnil profesor Radišić. Posebno je bila pohvaljena gospodična Anka, ki je v tem času sijala od mladosti in družabnosti in oživljala vso hišo, odklikujoč se s prijetnim razgovorom in lepim sprejemom napram vsakemu, ki je imel priliko prihajati na dom G. Jevrema. Ko je knez Miloš ob prihodu v Beograd to slišal in videl, se je tako razjezil, da je preko policije pokupil te knjige, kar je pa dobil v Tipografiji,

„Tolažba Iliriji

ob priliki proglašanja srpske ustave na Kalimejdanu pri Beogradu 11 (23 februarja) l. 1839.«

Po naši zemlji

Preveč jih je ...

V zvezi s svojimi dosedanjimi članki o današnjem položaju jugoslovenske misli in njenih vernikov v naši državi ne moremo iti preko onih, ki se drenjajo danes okoli plemenskih gesel ter se ogrevajo za samoslovenstvo, samohrvatstvo in samosrbstvo. Veliko jih je danes, ki slede tem enodnevnim geslom, vendar ni med njimi nobene enotnosti. Najrazličnejši elementi sestavljajo te plemenske fronte, v katerih se družijo komunisti in marksisti s klerikalci in mačkovi, katerim pa drugujejo tudi nekateri bivši jugoslovenski nacionalisti, ki so prišli do prepričanja, da je jugoslovenska miselnost ideal, ki se ga danes ne da uresničiti in je treba vsled tega iti drugo pot, to je pot preko plemenskih gesel do ujedinjenja vseh plemen.

Da so komunisti zlasti v Jugoslaviji že od vsega početka najjačji poborniki plemenske miselnosti, tega nam pač ni treba dokazovati. Navodila kominterne jih vežejo, da morajo sodelovati z največjo aktivnostjo pri vseh gibanjih, ki vplivajo razkrajanje, ustvarjajo v masi medsebojna trenja in sovraštva, zanašajo torej v maso ono nezadovoljnost, ki je prvi pogoj za uspeh komunistične agitacije. Pri nas v Dravski banovini smo ta val plemenskega separatizma pod komunističnim vodstvom doživljali iz leta 1932, ter so nam tozadevni dogodki zlasti na naši univerzi še v živem spominu. Lahko torej rečemo, da so bili komunisti prvi in glavni pokretniki slovenskega separatizma in da so vsi drugi današnji borci za samoslovenstvo pricapljali šele za komunisti.

Sijajna organizacija, dosledna, vseh sredstev se služeča agitacija, ki so jo vodili naši komunisti, je ustvarila iz borbe za dosego slovenskih pravic, za slovensko kulturo in slovenski jezik idol, ki je bil močno privlačen zlasti za mladino. Iz srede te mladine se je širil ta idol tudi med odrasle, borba za slovenstvo, borba proti jugoslovenski misli je prišla v modo. Kdor se je ni udeleževal, kdor je ostal kljub vsej topovski paljbi zvest jugoslovenski misli, ta je postal zastarel, preko tega je šla jugoslovenska vojska z izrazi preziranj in omalovaževanja. Ni čuda, da se je tudi gotov del one starejše generacije, ki se je vedno in povsod trkala na svoja jugoslovenska prsa, prilagodil samoslovenski modi.

Toda vsaka moda traja le nekaj časa. Prvotno gledana z nezaupanjem se polagoma razbohota in prodira med vedno širše plasti modnih občudovalcev, dokler je ne nadomesti drug izum svetovnih ateljejev. In ko najbolj gibčni predstavniki mode že davno stoje v službi druge, novejšje mode, ima stara še vedno pripadnike v manj gibčnih ljudeh, dokler ni nova moda tudi v zadnji kmečki vasi izpodrinila stare. Tako stojimo danes na vrhuncu razvoja, ki ga je dosegla moda plemenskih gesel. Onim, ki so to modo izumili in začeli propagirati, so se pridružili nešteti drugi, ki nočejo v svojem navdušenju za to modo in njeno edino zveličavnost prav nič

zaostajati za prvimi. Vrše se cele vrste modnih revij, samoslovenskih, zlasti samohrvaških, na katerih vidimo nastopati najrazličnejše elemente z najrazličnejšimi razlogi, ki naj upravičijo njihovo pripadnost k tej modi. Toda ravno zato, ker vidimo te najrazličnejše elemente in ker čujemo te najrazličnejše razloge, ravno vsled tega smo lahko popolnoma mirni v prepričanju, da je vrhunec dosežen in da se bo začelo razkrajanje vsled iskanja in prerivanja za novo modno parolo.

Kakšna bo ta, Bog ve, prav gotovo ne bo jugoslovenska in je tudi tako prav. Jugoslovenska misel je bila le enkrat modna, to je v dnehu iz leta 6. I. 1929, ko so si jo lastili vsi mogoči ljudje, ne iz prepričanja, marveč le radi osebnih koristi. In prav gotovo ni utrpela jugoslovenska misel nikdar toliko škode kot ravno v teh dneh. Če bi ne bila tako zdrava in silna, če ne bi bila tako globoko zasidrana v najboljših sinovih jugoslovenskega naroda, bi bila gotovo zginila pod navalom te mode in njenih občudovalcev. Teh ni več, porazgubili so se v svoje plemenske rove, jugoslovenska misel pa je ostala. Čim bolj jo napadajo, čim podležja je borba proti njej, tem jačja postaja. Niso je uničili niti Turki niti Nemci niti Madžari, čeprav so imeli na razpolago ogromna sredstva. Ne bodo je uničili tudi njeni današnji nasprotniki, ki se sami zavedajo svoje neenotnosti in razbitosti in ravno vsled tega iščejo možnosti žentlenskih sporazumov. Ves njihov trud pa je zaman, med njimi ni mogoč žentlenski sporazum, kajti nagibi, ki jih vodijo v njihovi borbi proti jugoslovenski misli, niso niti najmanj žentlenski.

Skozi Kočevsko

Kdo je v Škrilju

Dne 20. decembra 1936 smo pripravili v šoli božičnico z bogatim sporedom. Moralni uspeh tega težavnega dela je bil nad pričakovanje odličien, saj je bilo v šoli, ki ima 8 x 9 metrov površine, domala 100 ljudi, bilo Slovencev, bilo Kočevarjev, ne vstevši otrok. Obdarovanih je bilo 51 otrok. Celo iz 10 km oddaljenega Mozlja je prisostvovalo božičnici 14 oseb. Bolj zagrizeni Kočevarji so se tudi ob to nedolžno prireditve čisto dobrodelnega značaja spodtaknili, češ, da so bili njihovi otroci zapostavljeni.

Človeku, ki pomaga pri taki prireditvi, seveda zagrizeni in slozni Kočevarji dobro povrnejo: Vsako stvar mora dobro preplačati, če jo sploh dobi. Borba na Kočevskem je zato zelo težavna, a tudi majhen uspeh močno zadovolji.

Tudi kuharica iz Kočevja prihaja na Zdihovo!

V Kočevju živi vpokojen kočevarski učitelj, ki ima seveda kuharico Kočevarko. Ta hodi okoli in tudi na Zdihovo, kjer je župna

V pogovoru z Bolgarom te spočetka zelo moti kimanje in odkimavanje z glavo. Če hoče Bolgar kake stvari pritrditi, on z glavo odkima, kakor mi, če hočemo kako stvar zanikati. Če pa hoče kako stvar zanikati, tedaj z glavo prikima. Njegovemu miganju z glavo se hitro privadiš, težje pa je to tebi. Če hočeš kake stvari pritrditi, tedaj po svoji stari navadi prikimaš, ker si tako navajen. Seveda te Bolgar nasprotno razume. Često je tako prišlo do nesoglasja. Če bi se eventualno združili, bi morali takoj stvoriti »zakon« o enotnem kimanju, je hudomušno nekdo pripomnil.

Jugosloveni imamo slabo valuto.

Kamorkoli potujemo na zapad ali sever Evrope, povsod občutimo zaradi nizke vrednosti našega dinarja draginjo, zlasti v Švici, Nemčiji in Angliji. Samo Bolgarija, Rumunija in Grčija imajo slabšo valuto kot mi. Jugosloven se torej v Bolgariji počuti nekako tako, kakor kak Amerikanec ali Anglež pri nas. Za 1 dinar dobiš 2 leva. Zato je vse življenje za polovico cenejše kot pri nas. Za 15 dinarjev n. pr. spiš prav čedno v lepem hotelu, ali za 10 dinarjev prav dobro kosij v restavracijah (z vinom!). Liter vina stane 5 dinarjev. Bolgarska vina so nekaj izbornega. Predvsem je znano vino iz Slivna pod Balkanom. V splošnem ne zaostaja bolgarsko vino prav nič za južnoitalijanskim. Priporočam vsem onim, ki hodijo vsako leto na morje, da posetijo tudi bolgarsko rivijero ob Črnem morju, n. pr. Varno. Je zelo zanimivo in prav nič dražje.

Po trodnevem bivanju v Sofiji se je skupina naših zborovalcev podala

v gorovje Rilo,

da naskoči najvišji vrh Balkanskega polotoka, Musala 2925 m. Od tod sva se s tovarišem ločila od skupine in nadaljevala turo v gorovje Pirin in srečno dosegla EC Tepe, 2915 m. O bolgarskih planinah ne bom go-

Slovenci smo socijalen narod

Nešteto vprašanj, ki se tičejo našega gospodarstva, rešujemo že od osvobojenja sem v korist posameznika.

Saj končno ni nič hudega, če imajo posamezni rodoljubi korist od tega, saj to jih je ravno napravilo za socijalno pravične domoljube.

Tam na Balkanu lahko nastanejo afere podkupovanja, dobijo se nagrade na račun posredovanja, pri nas pa se smatrajo taka dejanja za smrtni greh.

Slovenija! Bog obvaruj, da bi tu kdo na ta račun obogatil, da bi bil posrednik za oba hkrati, saj smo vendar socijalen narod, ki ve, kaj se spodobijo in kaj ne!

Pa kljub temu — smola — dolga pravda se vleče že dolga leta, kajti težka stvar je, če advokat postane trgovec, posredovalec in celo družabnik iste tvrdke. Bog ne daj, da bi trdili, da bi advokat bil še delničar iste družbe, za katero posreduje in da si pusti plačati provizijo. Ne! Dokaz! Iz gole rodoljubnosti je sprejel malenkostni znesek, da se bo prijatelj lažje drl za dva. Ali je to greh? Ne! Saj je dobil pozneje za to okoli pol milijona, ki mu je takrat zaprl sapo, da ni vedel za kaj jih je dobil. Tudi to je krivica! Saj je pozneje dokazal, da je moral plačati advokata tam v »Belgradu«, da se reši ta agrarna reforma, ki je njega spravila v zagato. Prosim, čemu toliko besedi? Saj je bil pravni zastopnik posestnice in dvojni zaslužkar ni bil nikoli. Če pa mu je bilo objubljenih 2 % za posredovanje od svoje klijentinjte, to mu vendar ne more škoditi, če dobi še kakega drugega, da mu pomaga uresničiti njegov sen, kot ga ima vsak pravičen kristjan, da pomaga drugemu, ne da bi se tega zavedel sam.

Nekje sicer pravijo, da se dva hkratu ne more zastopati, recimo radi morale... Pa za to moralo se je dandanes našel lek s tem, da človek postane socijalen. In v našem slučaju... je postal socijalen in je razdelil naš advokat vso preostalo nagrado v socijalne svrhe, seveda med sorodnike.

Pa naj še kdo trdi, da nismo Slovenci socijalen narod?

Nesoglasja v emigrant. organizacijah

»Istra« piše, da se pojavljajo v emigrantskih organizacijah v zadnjem času neka nesoglasja. Smatra, da izvirajo ta nesoglasja iz raznih gledanj na naloge emigrantskih organizacij. Prvo stališče, da so dosegle te organizacije uspeh, če so izvedle nekaj uspešnih prireditve, se kosa z drugim mnenjem, naj emigranti v svojih organizacijah nadaljujejo delo, ki so ga pričeli še v svoji pravi domovini. Članek »Istre« se seveda zavzema za drugo tezo in pravi: »Resnici, grenki resnici, moramo pogledati v oči in ne bežati od nje. Moramo spoznati vse rane, ki nas pečejo, vse težave, ki nas pritiskajo, vse zapreke, ki nas motijo. Samo tako bomo mogli uspešno provesti borbo, ki smo jo pred 18 leti pričeli in jo tukaj nadaljujemo. To borbo moramo končati z zmago, ker je na naši strani. In pravica vedno zmaguje.«

Temeljiti pogreb

Po trudapolnem življenju je zatisnil svoje oči slovenski kmetič v škocjanski fari tam doli pri Grosupljem. Ker pa mu je bila bližja šentjurska fara, je zahajal vedno tja, plačeval za zvonove in dajal tudi druge prispevke. Ni torej čudno, če je na smrtni postelji izrazil željo, da bi bil pokopan v šentjurski fari. Pa ni šlo. Ko je bil revež mrtev, se je začela borba, kdo ga bo pokopal in kje bo ležal. Ta borba na dan pogreba še ni bila končana in tako so morali pogrebi s pokojnikovim truplom zjutraj ob pol devetih na dolgo pot proti škocjanski cerkvi. Bili so že na koncu svoje poti, ko so dobili sporočilo, da je višja instanca čutila potrebo ugoditi pokojnikovi želji. Ves sprevod se je obrnil in šel isto pot nazaj ter dospel slednjič srečno do šentjurske fare. Tam pa ni bilo doma gospoda, neznanu kam je odšel, cerkev je bila zaprta in tako je stal ves sprevod pred cerkvijo in ugibal, kaj bo. Pa se je našla blihtna glava in šla iskat duhovnika na Grosuplje. Ta je res prišel in je tako po deveturnem čakanju ubogi kmetič našel svoj večni mir tam, kjer si ga je želel, pod zvonovi šentjurske fare...

Popravek

Ker ne maramo nobenemu delati krivice, tudi Židu ne, lojalno popravljamo pogrško, ki se nam je vrnila v članku »O židih in komunistih« v 4. številki »Pohoda«, namreč, da trgovca in tovarnarja v medžimurskem mestu Č. ne plačuje svoje delavstvo po Din 1.— na uro, temveč po Din 5.— na 8 ur. Toliko v pojasnilo in točni informiranosti čitateljem omenjenega članka.

Pri južnih Slovanih, ki še niso Jugosloveni

V katedrali Aleksandra Nevskega

Iznenaden si, ko stopiš v notranjost. Stebri, stene in stropi kupol so poslikani s prekrasnimi res umetniškimi freskami. Predvsem ti imponira ogromen prostor. Govor in koraki kar odmevajo od sten. Prekrasen je »ikonostas«. Kaj takega ni nikjer na Balkanu. Niti Aja Sofija v Carigradu se ne da primerjati s to arhitektonsko umetnino. Res, vsa čast Bolgarom. Morda se bodo Srbi šele sedaj postavili s svojimi novimi katedralami sv. Marka in sv. Save, ki jih sedaj grade v Beogradu. Katedrala Aleksandra Nevskega služi predvsem za cerkvene slavnosti. Tu sem prihajajo patrijarh in drugi cerkveni knezi, dočim ima vlada svoje oficijelne službe božje v cerkvi sv. Nedelje. Po atentatu so zgradili novo kupolo, ki pa po veličini ne dosega prvotne. Tudi se notranjosti pozna, da so stene prenovljene. Duh po svežem apnu ti udara v nos. Na zunaj pa se cerkvi ne pozna, da je prenovljena. Zgrajena je iz nekega sivga kamna, ki je luknjičast in najeden, da izgleda, kakor bi bil že zelo star. Posebnost te cerkve je, da je v njej

grob srbskega kralja Milutina.

Mene je predvsem dirnil napis na sarkofagu, ki odločno piše, da je bil to srbski kralj. Kulturni Bolgari spoštujejo, kljub nesporazumu s Srbi, srbsko ime. Vsa čast jim!

Največji spomenik v Sofiji je spomenik ruskemu carju Aleksandru II., ki je osvobodil Bolgare izpod turškega jarma. O pomenu carja Aleksandra II. za Bolgarijo bo beseda, ko bom govoril o prelazu Šipka in o Plevnu.

voril bolj podrobno, ker se je o tem pri nas že mnogo pisalo. Pripomnim le, da so mogočne in veličastne, po lepoti in divjih strmih stenah pa ne dosežajo naših. V 4 dneh sva se vrnili v Sofijo in krenila z večjo skupino na potovanje po Bolgariji.

Pot nas je vodila najprej v doline na južni strani Balkanskega gorovja. Ogledali smo si znameniti dolini, kjer se prideluje svetovno znano rožno olje.

Predno smo iz doline Strume prišli v dolino Tundrže, smo skočili še v bližnji Plovdiv, nekdanji Filipopol, ki leži v Trakijski ravnini ob Marici. Po velikosti je to drugo mesto v Bolgariji z 10.000 prebivalci in je znamenito po tem, ker se sredi mesta dviga pet grčev, od koder je krasen razgled na posamezne njegove dele. Najvažnejši med njimi je Sahar-tepe. Tepe je turška beseda, ki pomeni grič. Ostali »tepe-ti« so Dženden-tepe, Bunardžik-tepe, Orfej-tepe in Markovo-tepe. Poslednje tepe me je najbolj zanimalo, ker ima slovansko ime. Reklji so mi, da se imenuje tako zato, ker je v njegovi granitni skali odtisnjeno kopito konja kraljeviča Marka. Veliko je v premeru 1 meter. Seveda je to samo legenda. Vendar pa je zanimivo, da je kraljevič Marko tudi pri Bolgarih narodni junak.

Koliko legend najdemo o njem po vsem našem jugoslovenskem svetu! Srbi pravijo, da se je boril po Šar-planini, Hrvati ga imajo na vrhu svojega Kleka in tudi mi Slovenci ga poznamo v naših narodnih epopejih. Bolgari mu pravijo Kralji Marko. Če je torej Marko skupen nam vsem, je to tudi en dokaz, da spadamo vsi južni Slovani skupaj.

Iz Plovdiva smo se vrnili pod Balkan v Kazanlik v dolino Tundrže. Kazanlik leži tik pod prelazom Šipke, preko katerega pelje lepa cesta v severno Bolgarijo. Beseda Šipka pride od šipek, kar je slovanski izraz za iz nemščine vzeto vrtnico. Šip pomeni prav za prav trn na stebelu vrtnice in odtod je dobila

ime šipek ali šipka. Tudi na vzhodu prelaza leži vas Šipka.

Prelaz Šipka igra v bolgarski zgodovini zelo pomembno vlogo. Do leta 1877. so bili Bolgari še pod turškimi jarmom. Tega leta je ruski car Aleksander II. pregnal Turke iz sedanje Bolgarije. Odločilna bitka se je bila na prelazu Šipka. Takrat se ni bila izpeljana lepa cesta. Prelaz je bil skalovit in težko dostopen. Zato so ga nazvali »Orlovo gnezdo«. Tu so se hrabri bolgarski uporniki držali trdovratno do poslednjega moža. Že se je zdelo, da jih bodo Turki pregnali, kar pride ruska pomoč in odbili so Turke za vedno. Istočasno so Rusi oblegali trdnjavo Plevn v severni Bolgariji. Tudi tu so se bili hudi boji — končno so le Rusi Turka ugnali. Šipka in Plevn sta za Bolgare sveta tla. S tema dvema zmagama jim je zasvetila zlata svoboda. Zato tudi ta dva kraja primerno častijo. Na Šipki je bil komaj pred dvema letoma dograjen

ogromen 45 m visoki stolp,

v katerem je kapelica in grobnica padlih junakov. Prelaz Šipka leži 1329 m nad morjem. Zato se stolp na njem vidi že od daleč iz podbalkanske ravnine. Na stolpu je ogromen lev, obrnjen proti vzhodu, od koder je Bolgarom prišla pomoč — proti Rusiji. Tudi v Plevnu samem so ohranjeni spomini na osvobodilno vojno. Predvsem je zgrajen prekrasen mavzolej z grobnico in kapelico. V grobnici ti iz štirih velikih vitrin zijajo mrtvaške lobanje padlih junakov za svobodo. Na marsikateri se pozna strel skozi glavo ali udarec z mečem. Tu so padli večinoma Rusi in je zato mavzolej rusko delo. Druga znamenitost v Plevnu je majhen muzej, ki je nastanjen v isti hišici, kjer je po zmagi prebival car Aleksander. Tu je tudi sprejel premaganega turškega poveljnika Plevna, Osman-pašo. Neki umetnik je ta prizor tudi ovekovečil s sliko, ki jo prodajajo na pomanjšanih razglednicah.

(Dalje prihodnjé)

Iz drugih listov

Izbruh naših fašistov

»Slovenec« piše:

Najmočnejši dokaz, kako velika svoboda vlada v naši državi pod sedanjem režimom, je dejstvo, da sme v Ljubljani »Pohod«, znano glasilo bivše Orjune, ki je uganjala pri nas in po vsej državi največja, še danes nezakazovana zločina, pisati vse, kar hoče. V zadnjem času polnijo predale tega lista razni skrahirani politiki in njihovi podrepaniki (ki so hoteli na podlagi integralnega jugoslovenstva zlesti eden na ta, drugi na oni stolček) z najbolj umazanimi pomijami. Rujejo proti režimu, ki jim dovoljuje, da tiskovno svobozlorabljujejo v podžiganje plemenskih in verskih sporov, napadajo Hrvate kot patriotično manjvreden element, sumničijo slovenske katolike in Katoliško akcijo, da ni za narod in državo, se nizkotno norčujejo iz slovenstva in vse to — sme iziti in se svobodno propagirati. V neki notici v številki od 6. februarja pod nedolžnim videzom, kakor da hočejo samo navajati neko mesto iz pastirskega pisma nemških škofov proti fašizmu, označujejo katoliško cerkev kot »državnega sovražnika št. 2«. Res je slep, kdor te slabo prikriti strupene tendence ni zapazil. Uvodnik je ves en sam napad na slovenski del stranke JRZ s tako prostaškimi izrazi in hujskajočimi gesli, kakor jih je zmožno samo orjunstvo. Čisto fašistična teroristična metoda je, da v tem članku skušajo sebe povzdigovati, češ, koliko da je še črnokučmarjev z revolverjem za pasom po vsej državi, čeprav vemo, da bi jih ljudstvo, ako bi bilo treba, odpilnilo kot smeti s površja. Tudi na posvečeno osebo pokojnega kralja se sklicujejo, da bi svoje teroristične namene in metode predstavljali kot edini pravi in pristni jugoslovanski patriotizem. V oddelku »Radio« smešijo katoliško akcijo, kakor bi noben boljševik ne mogel boljše in govore o »mastnih prascih, ki bi jih bilo treba izvažati«, v znani terminologiji bivšega laškega »Asina« (»Osel« — tako namreč se je v nehoteni ironiji imenoval svoječase neki antiklerikalni listič v Rimu). Naš »Asino« torej ali »Pohod« meni, da sme svobodno kakor za časa JNS režimov, ne oziraje se na noben zakon, ki prepoveduje tudi tako slabo maskirano, a tem hujske mojenje političnega in verskega miru ter narodne sloge, pisati in vseprek napadati ter hujskati, pa razliviati svoj strup po naši domovini. V državi, ki pod sedanjo vlado koraka naglo nasproti popolni in zdravi demokraciji, se ne sme na noben način dopuščati pod patriotično krinko skrivajoča se fašistična propaganda, kakor se ne sme komunistična!

Mi smo že enkrat ugotovili, da »Slovenec« in drugi listi niso katoliški listi, ker se ne ravna po željah škofovske konference v Zagrebu, ki je izrazila, da je edino zveličaven družabni red stanovski. Ne moremo si torej drugače razlagati »Slovenčevega« izbruha kot s tem, da vidi »Slovenec« v »Pohodu« resnično fašistični list in s tem tudi list, ki propagira ideje »Slovenčevega«. Hvaležni smo »Slovencu« za reklamo, ki nam jo s tem dela med svojimi katoliškimi čitatelji. Želimo si le, da bi nam »Slovenec« pri svojih pokroviteljih preskrbel tisto svobodo tiska, o kateri pravi, da jo uživamo, da ne bi morali sporočati našim čitateljem, da je bila ta in ta številka »Pohoda« zaplenjena.

Dovoljujemo si še to vprašanje na »Slovenca«: V kateri šoli in v katerem verskem učnem zavodu se je naučil njegov urednik

Plemenit vzor

Sveti oče se nahaja na bolniški postelji in zdravniki spriču njegove starosti obupujejo nad njegovim življenjem. Kljub temu pa je, kot čitamo v listih, še vedno borben. Zastopnikom španske uporniške vojske je dejal, da je za zmago njihovega orožja pripravljen žrtvovati tudi življenje. Krivično bi bilo od nas, če se v časih, ko posvečajo drugi časopisi toliko prostora sv. očetu, tudi mi ne bi spomnili na Njega. Saj je znan po tem, da ima velik smisel za božjo službo v narodnem jeziku in za vsako narodnostno gibanje. Flamci, Katalonci, Irci, Slovaki, vsi so doslej imeli priliko prepričati se o njegovi visoki duševnosti. Njegovo poslanico, ki jo je preko škofa Santinija naslovil na narodne duhovnike v Istri: »Reči tem duhovnikom, da si se razgovarjal s Papežem in da je On bil žalosten. Neizrečeno sem tužen vsled takega stanja stvari. Tudi duhovniki reše dieceze naj ponove svojim duhovnim bratom v tržaški in goriški diecezi, da so verska vprašanja problem, ki se ga mora gledati z nadnaravnega stališča, ne pa z nacionalnega. Stališče slovenskega duhovništva ni mogoče odobriti in ga moramo obsoditi. To je želja sv. očeta papeža.«

tako grdo psovati? Je namreč nekaj črnokučmarjev z revolverjem za pasom, ki so še ukaželjivi. In če se bodo kje česa naučili, slutimo — in upamo, da nas slutnja ne vara — da se bodo mogli samo še v onih šolah kot »Slovenčev« urednik.

Nič jih ni sram

»Slovenska beseda« piše:

»Nje glasniki smo! Preveč imamo vsi skupnih interesov — gospodarskih in kulturnih, socialnih in političnih, — a tudi preveč skupnih sovražnikov, da bi ne mogli verovati v možnost lojalnega sodelovanja vseh teh sil, tembolj, ko smo videli, da je bilo mogoče doseči tako koalicijsko v srbskem delu naše države, kjer so se našli svoj čas najhujši si nasprotniki radikali in demokratje v Združeni opoziciji.

Zato smo tudi s to, morda največjo politično skupino v državi, navezali prijateljske stike in prav nič nas ni sram ne radikalov pod A. Stanojevićem, ne demokratov pod Davidovićem, ne zemljoradnikov pod Jovanovićem. Te stike bomo čvrsto in z vno mo gojili!

Morda so ti nazori »nekoliko antikvirani«. Toda zdravi so in pametni so.

Niso pri pameti

»Deutsches Volksblatt« prinaša v sobotni številki daljši članek o združitvi balkanskih Slovanov, v katerem se zavzema za to, da se združijo vsi Jugoslovani v veliko federacijo. Hkrati pa postavi zahtevo, naj Jugoslovani prepustijo Nemcem južno Štajersko in Maribor, ker »to ne bi bolelo ne Hrvatov, Srbov ali Bolgarov, kakor boli izguba južne Koroške samo mali narod Slovencev«. Zato pa bodo Nemci varovali Jugoslovane na severozahodu. Članek zaključuje: »Narodna dolžnost

Brezplačno pavziranje

progovnega dela ter nevzdržno stanje prog v območju železniške direkcije Ljubljana

Čestokrat se je že v našem dnevnem časopisu, kateremu gre v tej zadevi vsa čast, obravnavalo naravnost obupno materijelno stanje našega progovnega delavca ter s tem v zvezi tudi nevzdržne razmere v pogledu stanja prog ljubljanske železniške uprave.

Kakor izgleda, rešitev tega, za narodno gospodarstvo velevažnega vprašanja nikakor ne more z mrtve točke, ter so, po dosedanjih izkušnjah sodeč, vse intervencije in vsa dokazovanja o nujni potrebi rešitve tega vprašanja skorajda brezuspešna.

Dve činjenici sta, ki govorita za nujen pristop k rešitvi.

Rešitev v socialnem pogledu

Govori za to, da se stalno zaposlenemu delavstvu nudi polna zaposlitev. Mogoče misli nepoučena javnost, da zahteva taka rešitev ogromnega denarja — izraženega mogoče v stomilijonskih vsotah dinarjev; v resnici pa je potrebno za polno zaposlitev (25 dni v mesecu) delavstva do konca tekočega budžetnega leta jedva 2.000.000 Din. Radi pomanjkanja kreditov za mezde grozi delavstvu progovno vzdrževalne službe (prizadetih je preko 2000) večdnevno pavziranje v tekočih zimskih mesecih. Do skrajnosti obubošan in nezadostno hranjen je progovni delavec danes, — sredi zime — s številčno družino vred izpostavljen pomanjkanju v vsakem oziru. Prihrankov nima, ker celo polna zaposlitev mu ne nudi eksistenčnega minimuma. Kljub vsemu prizadevanju in delavljnosti mu ni dano, da osigura sebi in družini vsaj najpotrebnejše, kar potrebuje telo in duša. Takemu položaju mora slediti propast morale, narodne zavesti in telesnega zdravja. V čigavo korist?

Priznati je treba, da se v tem pogledu kaže

dobra volja merodajnih tukašnje železniške uprave,

kar pa za rešitev ni dovoljno. Čuditi se je dejstvu, da za kredite odločilni faktorji kljub vsem dosedanjim uradnim in neuradnim opozorilom ne vidijo potrebe takojšnje remedure dosedanjega načina kreditiranja in da ne računajo s katastrofalnimi posledicami, ki morajo temu slediti.

Če merodajni ne smatrajo socialnega stanja osebja dovoljnim razlogom za pristop k urejevanju tega vprašanja, tedaj bi morali vsekakor upoštevati drugo činjenico, ki posega globoko v narodno gospodarstvo, t. j. stanje naših prog.

Pomisliti je treba, da so ravno

proge v krajih Dravske banovine stare, da so v pretekli dobi 80 let prenesle ogromna

naša je, da imamo nemško ozemlje okoli Maribora v mislih in da vedno na to mislimo, kako omogočimo tem nemškim bratom v tujni povratek v avstrijsko domovino.«

Samospoznanje

Pod tem naslovom piše »Misel in delo« v svojem uvodniku:

Nacionalna neuravnovešenost našega izobraženstva in verska predanost preprostega ljudstva imata svoje vire v istih osnovnih lastnostih. V kritičnih časih se pokaže, kako sta škodljivi pravemu narodnemu uveljavljanju. Ko so germanizatorični vaslovi najvišje kipeli (Koroška, Štajerska, Tržič, Domžale, Litija, Jesenice), se je velik del inteligence vdajal defetizmu; ko so nam pripadle težje naloge, spraviti v sklad slovenske, hrvatske in srbske interese v smislu jugoslovenstva, je versko naziranje skušalo vcepiti ljudstvu samoslovensko misel, češ da je obenem katoliška.

Notranji boji med pretiravajočim srcem in omalovažujočim razumom so nam že čisto prizadejali mnogo škode. Po prevratu nam sanjavost ni znala zbrati udarnih čet za obrambo jezikovnih mej in ni zmogla dati slovenskemu Celovcu kruha. Pozneje smo na ljubo neuresničljivim sanjam izgubili še Wilsonovo črto.

V kovačnici današnjih dni se kujejo usodni dogodki. V notranjosti prihaja jugoslovanski koncept današnje inteligence v peripetije, v inozemstvu vzplamteva zublji fatalnih konfliktov. Ali bomo kakor Levstikov ubežni kralj sanjali ob robu prepada? Sanjski »Carujem« naj se umakne realističnemu »Vidim«.

Pa je Zagreb vendar kulturn

Zagrebski časopisi poročajo, da je v Zagrebu 12 tisoč nepismenih. Za analfabetski tečaj se je pa javilo kar 80 oseb. Vidimo torej, da Mačkovo gibanje na vseh koncih in krajih rodi dober sad.

Stanje naših prog je tako, da zahteva najmanj 8 letno pospešeno sanacijsko delo, če hočemo doseči nekdanjo višino. Z večdnevni izprtjem delavstva — kot grozi, se pa stanje prog le slabša. S pristopom k intenzivnejši sanaciji bi bilo končno rešeno pereče socialno vprašanje progovnega delavstva glede zaposlitve in konkurenčne sposobnosti naših prog. Ako v notranjosti države

uvajamo aerodinamične vlake s 120 kilometrov brzine

(primerjaj z dopustnimi brzinami na naših progah), moramo na drugi strani posvečati dovolj pažnje predvsem onim progam, katere služijo izrazito mednarodnemu prometu in donajajo velike koristi državi blagajni. Rešitev ni niti tako težka, saj imamo pretežni del materiala (gramoz, pragi, železniški klini, ploščice in slično) v lastni državi ter bi bili zaenkrat vezani le na uvoz tračnic. Tudi sposobnih in delavljivih ljudi imamo na pretek. Smatramo za potrebno, da obvestimo o tem vprašanju vso javnost, da tudi ona podpre naše socialno in za državno gospodarstvo upravičeno stremljenje.

Oblastni odbor

Udruženja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev — Ljubljana

K uredbi

o likvidaciji kmetijskih dolgov

Po pripravah za ta zakon je bilo sklepati, da bo ustvarjeno nekaj definitivnega, kar naj spravi to vprašanje z dnevnega reda. Soditi po uredbi — ako je ta res nekaj definitivnega — morajo vsi, ki so dolžni nad 25 tisoč dinarjev propasti.

Za dolžnike denarnih zavodov preko one vsote je določba pravice do prošnje za znižanje dolgov do 50 % vrednosti imetja brez pomena, ker zahteva Privilegirana Agrarna Banka takojšnji obrok plačila 10 % vsega neznižanega dolga. Prošnja za znižanje ne odлага tega obroka, temveč določa uredba prodajo imetja dolžnika ako obroka ne plača. V tem ni jasnosti kaj se hoče. Ali se hoče s tem prisiliti dolžnike, da čim več plačajo ter jim potem priznati s prodajo imetja ali jih smatrati za prezadolžence ter jih pustiti propasti.

Ta nejasnost povzroča med dolžniki silno zmedo, beganje in obup. Že nekaj mesecev vidimo gruče teh zbegancev v mestih pri advokatih, zavodih, na sodnji ter raznih zasebnih posredovalcih, katerih je povsod vse polno.

Kmet zadolženec sam se ne znajde pri tolmačenju zakona ter se ne more v ničemer odločiti. Dolžnikov preko 25 tisoč dinarjev je v naši banovini največji odstotek. To je pokazala statistika pri popisovanju dolgov. Te visoke številke je povzročila v glavnem pogrešana navada volila previsokih deležev ali dot pri oddaji posestev mladim gospodarjem.

Do l. 1931 so imeli naši denarni zavodi denarja v obilnosti ter niso štedili s posojili na posestva, da so prevzemniki večino dote takoj izplačevali. Ob zastoji denarnega prometa pa vsa nadaljna doba niso mogli ti dolžniki ničesar plačevati, ker niso mogli priti do primernih dohodkov pri prodaji pri delkov. Ti kmetje so v glavnem dolžniki preko 25 tisoč dinarjev.

Vzemimo te dolžnike za primer po uredbi onega, ki dolguje do 25 tisoč dinarjev, pa drugega s 50 tisoč dinarji dolga. Prvi ima plačati Privilegirani Agrarni Banki Din 1250, a drugi Din 5000.—. Ako bi predvidevala uredba za oba enako mero, bi imel drugi plačati Din 2.500.—, torej polovico. Din 1.250 bo kmet že stisnil, a Din 5.000 na enkrat je nemogoče. Takšne odredbe povzročajo samo nadaljno negotovost zadolžnika, kar mu povzroča stalne duševne muke, ki ga gonijo v obup, mu jemljejo veselje in sposobnost do dela.

Prišel je k meni kmet in rekel: Sin je prinesel domov časopis, v katerem se zahteva 10 % obrok od vsega neznižanega dolga; cela družina je ves dan jokala, nismo mogli priti za nikako delo. Drugi pravi: Sin je dovršil kmetijsko šolo. Kaj naj zdaj z njim? Moram mu iskati kakšno zaposlitev, posestva mu ne morem rešiti. Kaj bo pa z menoj, z ženo in ostalimi otroci, tega si še ne morem predstavljati. Tretji: Pa naj mi hudiči že enkrat prodajo, bom viničar na posestvu, ne bo mi treba plačevati obresti in davka. Poleg tarnanja ne manjka tudi različnih groženj i. t. d.

K stvari se je oglasila Zadržna Zveza Dravske banovine s predlogom, naj se uredba spremeni. Spremenila naj bi se v toliko, da bi namesto Privilegirane Agrarne Banke prevzele dolg domače posojilnice pod istimi pogoji kakor PAB.

Če se že predlagajo spremembe, naj bi se spremenila tudi amortizacijska doba, ki bi morala biti podaljšana na plačilno zmožnost z nizkimi odplačili, kakor je to bilo pred vojno v normalnih razmerah. Dolžnikom naj bi se dala možnost organiziranja v udruženje, ki more enotno zastopati interese dolžnikov.